

A könyv a Budaörsi Örmény Kisebbségi Önkormányzat, a Pro Artis Alapítvány, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma és a Nemzeti Kulturális Alapprogram támogatásával jelent meg, kétszáz számozott példányban.

* * *

Embterátsadat csak akkor ismered meg, ha vele hét kemencze kenyeret elfogyasztottál:
Ezengjered anzsumé gidsáncsnász, theor hiédé ochté phur hácz gerilisz.

Erdélyi örmény közmondás

* * *

A bor, az örök múzsa

Csávossy György nevéhez, úgy gondolom, nem kell részletes leírást mellékelnem, ugyanis az erdélyi magyar művelődési élet egyik kiemelkedő személyiségéről van szó. Neve hallatán sokaknak azonnal Csombord jut eszébe, hiszen nagyszerű borszakértő hírében ál /.../ ...tevékenységét áttekintve nyugodtan lehet a sokoldalú jelzőt használni, hiszen a már említett borszakértői minősége mellett drámaírással és költészettel is foglalkozik. Most fejezte be - saját bevallása szerint - élete főművét, Erdély szőlészeti és borászati monográfiáját, ilyen nagyarányú munka szinte nem is létezik magyar nyelven.

/.../

- Igyekeztem megmenteni a régi magyar dülőneveket, megörökíteni a hagyományokat, megírtam, hogy a szőlőtermesztő falvaknak mikor volt az első okirati említése, milyen birtokviszonyok voltak, kik voltak a földbirtokosok. Ez a munka tehát történelmi jellegű, ugyanakkor néprajzi, honismereti is.

/.../A monográfiában a hagyományos történelmi borvidéki felosztást használom, amelyről a román tudományos világ nemigen vett tudomást. Például hivatalosan külön borvidékként szerepel a gyulafehérvári és az enyedi. Márpedig egyetlen borvidékként kell számon tartani, mégpedig erdélyi hegyaljaként. Semmi nem indokolja a hivatalos román felosztást. Enyedhez sorolták be például Tordát, amely köztudomású, hogy sokkal hidegebb éghajlattal rendelkezik, más a borok jellege is, ott főleg száraz, savasabb borok vannak. Itt nálunk félszáraz, félédes, sőt, ha október 16-án, Gál napja után kezdik el a szüretet ismét, akkor az aszús termésekhez is eljutunk. /.../

Szinte próbálom sugallni, hogy milyen a Küküllő-mente, milyenek ott a dombok, a nyugodt, széles erdélyi hegyaljához képest például. Mennyivel fürgébb az a vidék, hogy úgy mondjam, mennyivel változatosabb, de ugyanakkor ezek a borok jellegében is megmutatkoznak. A Küküllő-menti borok maguk is kissé frissebbek, savasabbak, élénkebbek, nem tüzesebbek, de nagyon illatosak. Minálunk édesebbek, valamivel lágyabbak, testesebbek, tüzesebbek a borok, és végtelenül zamatosak. Európában, és nem túlzok, hiszen ismerem a világ borait, ilyen zamatgazdag borok nemigen vannak. Nem véletlen, hogy amikor az erdélyi bor először kikerült külföldre, Kemény István csombori bora 1867-ben, a rajnai rizling, szenzációnak számított. Az akkori párizsi világkiállításon elnyerte III. Napóleon nagyarányát. Ezekben a borokban már szellemiség van./.../

Ezt a fajtát én állítottam elő, az a neve, hogy Nauszika. Ő volt az a gyönyörű görög hercegnő, aki Odüsszeuszt a hajótörése után kimentette a hullámok közül. A filmváltozatban egy olyan üde, bájos, szőke színésznő játszotta ezt a szerepet, hogy amikor az új fajtáim végre létrejöttek, mert egy új fajtának az előállítása 17-től 25 évig tart, ezt a nevet adtam az 1957-ben végzett keresztezéssel előállított borfajtának. Ha ezt a bort nézed, ez is szőke, csillogó, fiatalos. Kristályosan tiszta, szikrázik, akár egy csiszolt gyémánt. /.../ A szűkülő pohár összegyűjti ezt az illatot, ami ebben elsődleges, az a bodzavirág illata. Másodlagos az ibolyaillat, harmadlagos a citromfélék illata. De voltaképpen, ha kimész egy virágzó mezőre, ahol zsálya, csombor, kakukkfű, menta virágzik, s a közelben nyílnak a bodzák, ott is megüt ennek a gazdag illatnak a párája.

- Beszélgetésünk elején említetted, hogy egyre gyakrabban írsz verseket. Néhány évvel ezelőtt adták ki *Ilyenkor ősszel* című kötetedet, azóta születtek-e új versek és lesz-e új kiadás?

- Hogy mikor lesz új kiadás, azt nem tudom, mert az én koromban nem lehet tudni, még hány évet élhet az ember, de igyekezni fogok. Amellett pedig nagyon szeretnék még egy történelmi darabot írni, mert ezzel adósa vagyok Nagyenyednek. Nem árulok el többet, mert hátha mégsem sikerül megírni.

/.../

...Csávossy György nem árulta el, hogy azokban a napokban fog megjelenni egy drámakötete, *Édes méreg* címmel, az Erdélyi Gondolat Könyvkiadónál, amely három színművét tartalmazza. Nos ezúton gratulálunk a szerzőnek, és azt kívánjuk, egészségben érje meg a decemberben megjelenő élete főművének, a bormonográfiának a kiadását, és dolgozzon továbbra is ilyen jó kedéllyel.

Köllő Katalin

(részletek a Szabadság 2002. november 23-i interjúból)

Csávossy György

ERDÉLYI REQUIEM

*A kis, olaszi temető
szeméttelp. A szenvedő
tekintet bárhogy menekül,
csak gaz, csak lonc fogja körül.*

*Az elvadult növénytenyészet,
mit felhizlalt a vak enyészet,
mint mocskos rongy hurkolja át,
a sírok nyitott ágyékát.*

*Ledőlt kövek. Márványkereszt
alkalmi tűzhelyet rekeszt
csavargóknak. A hűlt hamun
átsejlik itt-ott szomorún
egy név, egy évszám, ékezet,
a haldokló emlékezet.*

*Köröskörül a földgyalu
már árkot mart. Betonzsalu
a hirdetés: hivatalos
világ ez s gyászod nem jogos.*

*Ím volt egy halk honfoglalás:
az ősöké. Az elmúlás
kötéssé vált s fejfák szerint
itt küszködtek az őseink.*

*Nyílt kriptán át járkál a szél,
megfoghatatlan, mint a cél,
mely lefordítja s töri szét
a kihálóknak címerét.*

(1987)

(Ilyenkor ősszel – Versek, Gazda Kiadó Kft. Kolozsvár, 2000)

* * *

Lászlóffy Aladár

„... Lepkék szárnya alá a vers”

Az erdélyi költészetnek, attól függően, hol, ki mellett állunk meg éppen körülnézni a tájban felsorakozó dombok, hegyek, vonulatok láthatárán, nyilvánvaló, hogy egy lassan-lassan betelő félévszázad óta van egy Csávossy-hangulatú pontja is, az ő nevével, kiteljesedő életművével jelzett és jegyzett „onnan nézek szerteszét”-je. Szülőlevelek lengenek legében, metrumaiban, pedig ahhoz képest, hogy aránylag kevesebb bordalt írt az urbánus aszfalköltőknél (Petőfiről is mondják, hogy ahhoz képest amennyi bordala van, nem volt borissza) - bizony Csávossy a valóságos bor valódi özönét irányította tényleges poharainkba,